

14 2008

oog

voor
welstand

Erik de Jong:
‘Geschiedenis is
geen supermarkt’

Uit de commissie
Gerard van Westerloo
in Eindhoven

Welstand
Rozendalers
doen het zelf

Dorp, Stad & Land in de regio

Nieuwbouw- inspiratie

Dagelijks worden door Dorp, Stad & Land bouw-aanvragen beoordeeld, meestal woningbouwplannen in allerlei soorten en maten. Van grootschalige Vinex-uitbreidingen tot individuele woningen of eenvoudige uitbreidingen. De welstandscommissies hebben door de veelheid aan plannen een aardig beeld van de kwaliteit die op het gebied van woningbouw geleverd wordt.

Daarnaast bezoekt DSL ook zelf bouwlocaties, zowel als 'permanente educatie', maar ook om enthousiaste gemeentebestuurders en raadscommissies te kunnen aan-geven waar zij goede en inspirerende voorbeelden kunnen bezoeken.

Enkele weken terug werd een excursie gehouden naar nieuwbouwlocaties in de provincie Utrecht. Stevig dwars-gezet door lange files als gevolg van een busstaking, werd o.a. nabij Amersfoort de wijk Vathorst aangedaan. Voor de liefhebbers: een grote uitbreidingswijk ten noor-den van Amersfoort ingeklemd tussen A1 en A28. Het eerste wat opvalt is dat de relatie van deze grote nieuwe wijk, 30.000 geplande bewoners, met de stad Amersfoort uitsluitend via de snelweg lijkt te bestaan. Hierdoor zal veel lokaal verkeer van deze belangrijke doorgaande wegen gebruik gaan maken.

Stad aan de Laak

In het noordelijkste deel van dit plan, je kunt er de rand-meren al bijna ruiken, wordt het buurtje 'Stad aan de Laak' gebouwd. Met als thema het riviertje de Laak, wordt hier getracht met bevaarbare grachten en heuse kades met grachtenwanden een kleinstedelijke woonsfeer te realiseren grenzend aan de polder. De opzet is van een gerenom-meerd stedenbouwkundig bureau waardoor de verwach-tingen bij voorbaat hoog gespannen zijn.

Bij de regio voor dit plan zijn de oud-Hollandse grachten-steden als bron van inspiratie genomen. Wel heeft men getracht de daar ervaren storende invloeden van huisvuil-inzameling, toegankelijkheid, parkeren en verkeer met inzet van eigentijdse voorzieningen te ondervangen.

In dit nummer

Nieuwbouwinspiratie	I
Cultuurhistorie	II
Jaarverslagen welstandscommissies 2007	III
Jaarvergadering DSL en excursie Drechtoevers	III
Welstandsparagrafen	IV
Ruimtelijke Kwaliteitsprijs Zuid-Holland 2008	IV
Actualisering gemeentelijke welstandsnota's	IV

Bebouwde eilanden in een kanalenstelsel

Het stedenbouwkundig plan kenmerkt zich door een aardig spel van bebouwde eilanden in een kanalenstelsel. De schaal van de eilanden en die van de getoonde traditionele grachtenpanden, vertonen over het algemeen een vanzelfsprekende samenhang. Wat wel verbaasde was de introductie van twee woontorens van meer dan 40 meter hoogte pal naast de vriendelijke grachtenwanden. Waar hiervoor de inspiratie vandaan kwam was een vraag. De schaalsprong is niet logisch en is vermoedelijk uitsluitend op economische gronden geïntroduceerd. Daarnaast zullen de 40 m hoge torens een extra baken gaan vormen tot in de verre landelijke omtrek, hoe fraai deze ook zullen worden vormgegeven. Het profiel van de grachten was tijdens ons bezoek nog niet goed waarneembaar en beleefbaar vanwege het stadium van realisatie van de buurt, maar zal vermoedelijk in evenwicht zijn met de oud-Hollandse principes.

Water is het belangrijkste element in dit buurtje en heeft veel aandacht gevestigd i.v.m. doorstroming, veiligheid en dure, bolle bruggen voor de verbindingen tussen de eilanden. Het huisvuil is ondergronds op te slaan. Ook een detail als de straatverlichting is 'stedelijk' opgelost door introductie van gevelarmaturen en spandraden met verlichtingselementen.

De gehanteerde straatmaterialen zijn grotendeels gebakken producten die zeer verzorgd ogen. Aan de volledig betrate straatzijde zijn potten en bloembakken van bewoners uitsluitend onder voorwaarden mogelijk.

Lees verder op pagina II

Vervolg van pagina I

Al wandelend door de aangenaam ogende buurt constateerden wij een zorgvuldige uitvoering en inderdaad een rigide beheer tot op bloempot niveau.

Nauwkeurige nabootsing

Wat direct opvalt tijdens het bezoek is de nauwkeurige nabootsing, met eenvoudiger detaillering, van grachtenpanden, compleet met stoep en trap naar een opgetilde entree.

De gevarieerde gevelopzet van de woningen komt aardig in de buurt van de individuele oud-Hollandse voorgangers, maar zal natuurlijk nooit de individuele ontstaansredenen van pakhuizen en woningen kunnen evenaren. De factor tijd en het strakke regiem van de achterliggende bouwconstructie leveren uiteindelijk toch weer een uniformerend beeld.

Verwarrend, of misschien wel ter voorkoming van een al te nadrukkelijke retro-benadering zijn ook eigentijdse vormgeving en materialisering als incident in de grachtenwanden opgenomen.

Men kan zich afvragen in hoeverre de enkele eigentijdse invulling de opzet was en dat de architect hier bewust op is geselecteerd, of dat de architect zich niet wenste te scharen onder de retro-vormgevingsels voor dit gebied. De verhalen achter deze incidenten zijn vermoedelijk interessanter dan de 'statements' die wij eerder op IJburg verwachtten dan in dit retro buurtje.

Individualiteit van de grachtenwanden

Wat men zich tevens kan afvragen is of de individualiteit van de grachtenwanden niet nog beter tot uitdrukking zou zijn gekomen als de grachtenkavels aan individuele bouwers zouden zijn uitgereikt. Natuurlijk met dezelfde regie behandeld en natuurlijk met veel meer kleine aannemers

Grachtenwand

Incidentele nieuwbouwwormen

en een veel ingewikkelder bouwtraject. Je zou er wel mee bereiken dat de nu door ontwikkelaars aangereikte catalogus van grachtenpanden door individuele eigenaren gebouwd zou zijn. Oftewel een surrogaat individualiteit zoals nu aangeboden met alle ontwerp kwaliteit van dien t.o.v. echte vrije kavel verkoop onder strikte regie.

Verdiept parkeren

De binnenterreinen zijn als parkeergebied ingericht met een begroeid gaaswerk als eenheid-bevorderende afscherming naar schuurtjes en tuinen. Jammer dat er onvoldoende draagvlak (lees: middelen) zijn om auto's verdiept op te bergen. Hierdoor zouden de binnenterreinen als collectieve binnentuin en speelruimte ingericht, een uitstekend en ideaal contrast kunnen vormen met de stedelijke grachten. Nu oogt alles bij elkaar toch wel bijzonder 'steenachtig'. De verdiepte bouwput ter plaatse van één van de torens was (gelukkig) overigens weer wel voorbereid op verdiept parkeren.

Cultuurhistorie

Oude Kaart van Nederland

In de afgelopen periode is door DSL het project *De Oude Kaart van Nederland* verzorgd in opdracht van de Rijksadviseur voor het Cultureel Erfgoed, prof. Fons Asselbergs. Het project is uitgevoerd door een aantal regionale welstandsorganisaties, waaronder DSL.

In twaalf provinciale en één landelijk eindrapport is de huidige kennis en het beleid over leegstand inzichtelijk gemaakt. Gebleken is dat de kennis hierover beperkt, moeilijk toegankelijk en versnipperd is. Het uiteindelijke doel van het project is beleidsmakers en vastgoedeigenaren overzichtelijke informatie, analyses en handvatten aan te reiken om leegstand krachtig aan te pakken.

De Oude Kaart van Nederland
Zeeland

De provinciale rapporten zijn inmiddels succesvol gelanceerd en uitgereikt aan de gedeputeerde van de betreffende provincie (zie de vorige editie van Oog).

De landelijke eindresultaten zullen op 23 juni worden gepresenteerd, tijdens de Triënnale in Apeldoorn. Daarbij zal ook de digitale kaart van de OKN

gelanceerd worden, waarop alle geïnventariseerde leegstaande objecten geprojecteerd zijn.

Aanwijzing gemeentelijke monumenten

DSL ondersteunt: zijdelings of 'full-service'

Een groot aantal gemeenten is inmiddels in het bezit van een monumentinventarisatie, en veel gemeenten hebben ook de stap gemaakt van theorie naar praktijk, nl. een eigen monumentenlijst. Maar in een aantal gevallen ontbreekt de ambtelijke ruimte om een Aanwijzingstraject (dat tijdelijk zeer veel inzet vraagt) geheel op eigen kracht uit te voeren. Daarom biedt DSL al sinds bijna 10 jaar ondersteuning bij de uitvoering van het gemeentelijk monumentenbeleid. Op dit moment wordt in een drietal gemeenten ondersteuning geboden bij de begeleiding van de gemeentelijke monumentenlijst. Dat loopt uiteen van het op-afstand begeleiden tot en met 'full-service' waarbij namens de gemeente het hele Aanwijzingstraject via DSL 'in company' wordt uitgevoerd.

Oplevering project Zeeweringen Oosterschelde

Wie weet met welke waardevolle objecten aan de Oosterschelde je rekening moet houden als de dijken versterkt worden? Dat weet het Projectbureau Zeeweringen Zeeland! DSL heeft een inventarisatie opgesteld van alle waardevolle objecten langs de Oosterschelde (DSL had al eerder de Cultuurhistorische Hoofdstructuur Zeeland

Deuromlijsting als vast gegeven

Afsluitbare doorgangen naar binnenterreinen met visueel symbool

Bij de keuzes die in dit plan gemaakt zijn, wordt regelmatig gerefereerd aan de situatie zoals die in oud-Hollandse steden nu eenmaal is en dus ook in de 'stad aan de Laak' moeten worden gerealiseerd. Ook hier kan men zich afvragen in hoeverre je de levendigheid van oud-Hollandse grachtenwanden met in veel panden ook een bedrijfe, kunt kopiëren naar een hedendaagse grachtenwand die uitsluitend woonfuncties kent. Het lijkt hiermee toch een karikatuur die ondanks alle zorg en aandacht voor vormgeving, detaillering en materialisering, door monofunctionaliteit uiterst saai wordt. Tenslotte, 'Stad aan de Laak' wordt natuurlijk geen echte stad. Het wordt vanwege de beperkte schaal zelfs geen wijk. Als buurtje zal het een eigen wereldje oproepen. De meerwaarde van de gekozen kleinstedelijke benadering zal zich moeten bewijzen tijdens het gebruik.

De inspiratie voor Vathorst wordt gehaald uit het uitgangspunt voor het stadsdeel als geheel namelijk 'Een Wereld van Verschil'. Daar voldoet dit buurtje zonder meer aan.

opgesteld, maar voor dit ingrijpende werk aan de dijken was deze CHS niet gedetailleerd genoeg).

Op 14 mei jl. werd voor een breed publiek in Middelburg de inventarisatie met waarderingskader en digitale kaart gepresenteerd. Het rapport geeft aan welke objecten en clusters cultuurhistorische waarde bezitten. Ook worden aanbevelingen gedaan over behoud, gebruik en publiciteit rond dit waardevol erfgoed langs de Oosterschelde.

Presentatie drs. A. van den Hazelkamp (DSL) op 14 mei jl.

Jaarverslagen welstandscommissies 2007

De klus is geklaard!

DSL stelt jaarlijks het verslag op van de gemeentelijke welstandscommissies. Deze megaklus voor de ca. 80 gemeenten is inmiddels succesvol afgerond.

Alle verslagen liggen gereed op aantaande algemene ledenvergadering, en in voorkomende gevallen zullen deze verslagen persoonlijk aan portefeuillehouders of bij een raadspresentatie worden uitgereikt. Extra exemplaren zijn kosteloos te bestellen via onze administratie.

Landelijke evaluatie

De Woningwet vereist overigens ook dat het College van B&W jaarlijks een verslag opstelt van het welstandbeleid. Uit de landelijke evaluatie van de Woningwet is onlangs gebleken dat hiervoor helaas vaak de tijd ontbreekt. Reden voor DSL om (net als voorgaande jaren) aan te bieden een concept Collegeverslag op te stellen. De aanbiedingen hiervoor zijn inmiddels verzonden.

Is uw gemeente ook geïnteresseerd, neem dan contact op met DSL!

Jaarvergadering DSL en excursie Drechttoevers

De jaarlijkse Algemene Ledenvergadering van de Vereniging Dorp, Stad & Land zal gehouden worden op donderdag 26 juni a.s.

Programma

12.00 uur

Ontvangst in het 'Limonaia', restaurant Villa Augustus, Oranjelaan 7 te Dordrecht

12.30-13.30 uur

Lunch, geserveerd in het Limonaia

14.00 uur

Ontvangst salonboot 'Animathor', locatie Lange Wantijkade te Dordrecht, op enige minuten loopafstand van Villa Augustus

14.00-14.30 uur

Ledenvergadering in salonboot Animathor

14.30-17.00 uur

- Toelichting over het project Drechttoevers
- Rondvaart & rondleiding
- Afsluiting met een drankje